

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
міжнародної економіки і менеджменту
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ОСНОВИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**
Спеціальність **076 Підприємництво та торгівля**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

Статус дисципліни **обов'язкова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробник:
к.е.н., доцент

Вікторія КОЗУБ

Завідувач кафедри
міжнародної економіки і
менеджменту

Надія ПРОСКУРНІНА

Гарант програми

Аліна ЛИТВИНЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

Сучасний динамічний розвиток світової економіки характеризують поглибленням глобалізаційних та інтеграційних процесів, що свідчить про посилення взаємодії та взаємозалежності країн. Нині економічний добробут будь-якої країни значною мірою залежить від ступеня відповідності національної економічної політики сучасним реаліям розвитку міжнародного бізнесу. Це стосується, насамперед, структури економіки, конкурентоспроможності товарів та послуг, науково-технологічного, інфраструктурного та інституціонального забезпечення ринкових процесів.

В сучасних умовах реформування національної економіки не можливе без розв'язання завдань оптимізації системи міжнародної економічної діяльності, яка є компонентом системи господарювання та потужним каталізатором його подальшого розвитку. Тому ефективність зовнішньоекономічних зв'язків України залежить від виявлення та швидкого реагування на зміни у світовому господарстві, поглибленого вивчення їхніх тенденцій та напрямів розвитку.

Актуальність проблем та динаміка сучасних міжнародних економічних відносини вимагають постійного реагування на всі зміни в міжнародній економіці, поглибленого й уважного вивчення їхніх причин та наслідків у режимі поточного часу.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи теоретичних знань, вмінь та практичних навичок у галузі міжнародної економіки і менеджменту, а також форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є::

з'ясування сутності міжнародних економічних відносин, їхньої еволюції, чинників та рівнів розвитку;

засвоєння категоріального апарату, що застосовують для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;

розгляд форм міжнародних економічних відносин, особливостей розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;

аналізування стану та тенденції розвитку міжнародної економічної системи, визначення їх проблем й перспектив розвитку.

Об'єктом навчальної дисципліни є міжнародна економічна система, яку характеризують появою міжнародних суб'єктів, міжнародних систем економічної взаємодії та обміну, регіональних об'єднань і глобальних проблем світогосподарського розвитку.

Предметом навчальної дисципліни є економічні відносини між суб'єктами міжнародної економіки, обумовлені закономірностями, тенденціями та специфікою функціонування міжнародної економічної системи.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна представлено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формують навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH5	ЗК6, СК5
PH6	ЗК7
PH7	ЗК8, ЗК10, СК7
PH11	ЗК2, ЗК10, СК1, СК9
PH12	ЗК8, СК2
PH13	ЗК7, СК3
PH15	ЗК2, СК5
PH16	ЗК11, СК6
PH17	ЗК8, СК7
PH19	ЗК2, СК9
PH20	ЗК2, ЗК10, СК10

де: ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності

підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

РН 5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

РН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

РН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

РН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

РН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

РН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

РН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

РН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

РН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

РН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

РН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий розділ 1. Теоретичні основи формування та розвитку системи світогосподарських зв'язків

Тема 1. Міжнародна економічна система

1.1. Міжнародний поділ праці (МПП), як основа міжнародної економічної системи

Сутність міжнародної економічної системи. Міжнародний поділ праці (МПП), як основа міжнародної економічної системи. Фактори, що впливають на розвиток МПП. Напрямки міжнародного поділу праці. Форми міжнародного поділу праці: міжнародна спеціалізація виробництва, міжнародне кооперування виробництва. Форми та види міжнародної спеціалізації виробництва. Класифікація міжнародного кооперування.

1.2. Етапи та особливості розвитку сучасного світового господарства

Сутність сучасного світового господарства. Етапи та тенденції розвитку світового господарства. Основні особливості функціонування світового господарства другої половини 20-го століття. Основні риси та особливості розвитку сучасних МЄВ.

1.3. Сутність, предмет та структура міжнародних економічних відносин

Поняття, сутність, предмет, об'єкти, головні суб'єкти, мета і структура міжнародних економічних відносин (МЄВ). Рівні МЄВ як глобальних відносин. Основоположні принципи МЄВ. Суб'єкти МЄВ. Національні економічні інтереси як засіб реалізації МЄВ. Форми прояву інтересів: загальнонаціональні та міжнародні. Особливості сучасних МЄВ.

1.4. Середовище МЄВ та характеристика його складових

Середовище МЄВ, його особливості та основні фактори. Характеристика факторів політико-правового середовища. Характеристика факторів економічного середовища. Національні економіки та ознаки їхньої систематизації. Класифікація країн за соціально-економічною ознакою, як найбільш адекватною потребам теорії та практики МЄВ. Характеристика факторів соціально-культурного середовища. Характеристика факторів інфраструктурного середовища. Основні риси розвитку та методологічна база дослідження міжнародної економічної діяльності.

Тема 2. Світовий ринок товарів і послуг

2.1. Теорії міжнародної торгівлі.

Економічна міжнародної торгівлі. Закон порівняльних (вартісних) переваг. Класична теорія торгівлі. Принцип абсолютних порівняльних переваг у торгівлі А. Сміта. Теорія відносної переваги у витратах Д. Рікардо. Розвиток класичної теорії торгівлі. Теорія відносної забезпеченості чинниками виробництва Хекшера-Оліна і парадокс Леонт'єва. Умови торгівлі. Сучасні західні теорії модернізації МПП.

2.2. Сутнісна характеристика та структура світового ринку товарів та послуг

Сутнісна характеристика світового ринку. Територіальна структура світового ринку. Функціональна структура світового ринку. Риси й особливості розвитку світового ринку товарів та послуг. Товарні класифікації і

номенклатури, які використовувалися в міжнародних відносинах. Класифікаційна схема Гармонізованої системи опису й кодування товарів. Поняття, специфічні риси, принципи та особливості міжнародної торгівлі. Показники, що характеризують участь країн у міжнародній торгівлі. Фактори, що впливають на рівень розвитку міжнародної торгівлі. Класифікація форм міжнародної торгівлі. Класифікація послуг. Особливості розвитку міжнародної торгівлі транспортними, консалтинговими, туристичними, інжиніринговими, інформаційними послугами.

2.3. Організаційні форми міжнародної торгівлі.

Основні методи міжнародної торгівлі: торгівля напряму та через посередників. Переваги залучення посередників. Види посередницьких операцій і відповідні їм види угод. Загальна характеристика інституціональних посередників. Поняття, функції та різновиди міжнародних товарних бірж. Товари, що традиційно є предметом біржового обороту. Види і цілі біржових угод. Міжнародні аукціони, як метод збуту реальних товарів зі строго індивідуальними властивостями. Види і способи ведення аукціонних торгів. Міжнародні торги, як метод розміщення замовлень купівлі-продажу або підряду. Етапи проведення та особливості міжнародних торгів.

2.4. Особливості ціноутворення в міжнародній торгівлі.

Поняття світової ціни. Види цін, які залучаються як вихідна інформація про ціни світового ринку. Фактори, що впливають на ціноутворення на світових товарних ринках. Основні принципи міжнародного ціноутворення. Методологія розрахунку цін на експортовану та імпортовану продукцію. Комерційні поправки при визначенні цін на світових товарних ринках.

2.5. Міжнародні комерційні та некомерційні науково-технічні зв'язки.

Сутність, причини розвитку та форми прояву міжнародних науково-технічних відносин. Міжнародна передача технології та способи комерційної передачі технології. Форми здійснення міжнародної передачі технології (МПТ): патентна угода, ліцензійна угода, ноу-хау, угода на інжиніринг, франчайзинг. Міжнародне технічне сприяння. Технологічні гранти. Міжнародне науково-технічне співробітництво на некомерційній основі. Ліцензійна угода: сутність, структура.

2.6. Регулювання міжнародних торговельних відносин.

Концепції міжнародної торгівлі: політика вільної торгівлі та протекціонізму. Тарифне і нетарифне регулювання торговельно-економічних відносин. Протиріччя сучасної міжнародної торгівлі. Роль міжнародної організації – Генеральної асоціації по тарифам і торгівлі (Світової організації торгівлі) в регулюванні міжнародної торгівлі (ГАТТ/СОТ). Базові принципи торговельних відносин між державами, закріплені статтями ГАТТ/СОТ.

Тема 3. Міжнародний рух інвестиційного капіталу і світове виробництво

3.1. Міжнародний рух капіталу: сутність, умови та форми.

Сутність та основні причини міжнародного руху капіталу. Класифікація форм міжнародного руху капіталу. Офіційний та приватний капітал. Підприємницький та позиковий капітал. Довгостроковий, середньостроковий та короткостроковий капітал. Прямі та портфельні іноземні інвестиції.

3.2. Прямі іноземні інвестиції: сутність, склад, причини та наслідки.

Сутність, мотиви та основні форми міжнародних інвестицій. Сутність прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Міжнародна класифікація ПІІ. Масштаби, структура, особливості та динаміка міжнародного руху капіталів. Механізм та соціально-економічні наслідки вивозу капіталу. Особливості сучасного розвитку міжнародної інвестиційної сфери. Спільне підприємництво у міжнародних економічних відносинах: сутність, види та мотиви.

3.3. Портфельні іноземні інвестиції: причини, сутність та види.

Характеристика портфельних інвестицій. Особливості портфельного інвестування. Суб'єкти та об'єкти портфельного інвестування. Переваги та недоліки портфельного інвестування. Тенденції розвитку портфельного інвестування в країнах світу. Світовий фондовий ринок: сучасний стан та перспективи розвитку.

3.4. Інвестиційний клімат країни та регулювання міжнародної інвестиційної діяльності.

Методичні підходи щодо оцінки інвестиційного клімату країни. Інвестиційний ризик: сутність та причини виникнення. Методи зниження інвестиційного ризику. Форми і методи державного регулювання міжнародного інвестування. Визначення інвестиційної позиції країни.

Тема 4. Світовий фінансовий ринок та міжнародний кредит

4.1. Сутність, принципи, функції та структура світового фінансового ринку.

Сутність, передумови створення та структура світового фінансового ринку. Функції світового фінансового ринку. Характеристика ринку грошей, ринку банківських кредитів, ринку короткотермінових фінансових активів, валютного ринку, ринку цінних паперів. Основні форми регулювання світового фінансового ринку.

4.2. Класифікація суб'єктів світових фінансових ринків

Типи міжнародних фінансових ринків. Основні суб'єктами міжнародного фінансового ринку. Джерела фінансових ресурсів та активи фінансових інститутів. Прямі учасники фінансових операцій ринку позичкових капіталів, ринку цінних паперів, валютного ринку, страхового ринку, ринку золота, ринку нерухомості.

4.3. Сутність та класифікація міжнародних кредитів

Поняття, умови та вартість кредиту. Класифікація кредитів за різними ознаками та їх характеристика. Угоди про надання кредиту. Особливості та порядок надання комерційних кредитів. Банківське кредитування зовнішньої торгівлі. Порівняльна характеристика кредитних операцій, їх переваги та

недоліки.

4.4. Сучасні форми міжнародного кредитування.

Поняття та особливості факторингу. Механізм здійснення факторингової операції. Поняття та особливості форфейтингу. Механізм здійснення форфейтингової операції. Поняття, суб'єкти та особливості лізингу. Види лізингових операцій та їх характеристика. Проектне фінансування як засіб сприяння експорту. Інвестиційна спрямованість проектного фінансування. Порівняльна характеристика нестандартних форм кредитування, їх переваги та недоліки.

Тема 5. Світовий ринок праці та міжнародні міграційні процеси

5.1. Сутність та еволюція формування світового ринку праці.

Сутність, структура та особливості формування міжнародного ринку праці. Об'єктивна необхідність й історико-економічні аспекти міжнародних переміщень населення. Міжнародний ринок робочої сили та передумови його формування. Найзначніші сегменти у структурі міжнародного ринку праці. Етапи розвитку міжнародного переміщення робочої сили. Особливості сучасного розвитку ринку праці. Основні моделі трудових відносин, які характеризують сучасний світовий ринок праці.

5.2. Сутність, види, причини міжнародної міграції робочої сили.

Сутність, класифікація та особливості міжнародних міграційних процесів. Спонукальні причини міграції населення. Основні соціально-економічні причини міжнародної трудової еміграції. Офіційні джерела інформації про міграцію робочої сили. Напрямки сучасних міграційних потоків.

5.3. Економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили.

Характерні риси міжнародної міграції в сучасних умовах розвитку світового господарства. Соціально-демографічні аспекти і наслідки міграції робочої сили для її експортерів та імпортерів.

5.4. Регулювання міжнародних міграційних процесів.

Державне регулювання ринку робочої сили. Одно-, двостороннє, багатостороннє регулювання в рамках. Напрямки регулювання процесів міграції робочої сили. Роль міжнародних організацій в регулюванні міграційних процесів. Міжнародна організація праці (МОП), її завдання, структура і напрямки діяльності. Характеристика державної міграційної політики США, Канади Австралії. Україна у світових міграційних процесах та її перспективи на міжнародному ринку праці. Сучасні масштаби міграційного руху населення України.

Тема 6. Світова валютна система

6.1. Сутність, структура та основні етапи формування світової валютної системи.

Валютна система як форма організації та регулювання валютних відносин. Сутність національної, міжнародної (регіональної) та світової валютних систем. Головне завдання та функції світової валютної системи.

Порівняльна характеристика світової та національної валютних систем. Ключові вимоги, необхідні для успішного функціонування світової грошової системи. Основні складові світової валютної системи.

6.2. Валюта в міждержавних відносинах, види валют та їх оборотність.

Поняття «валюта», види валют. Міжнародні розрахункові валютні одиниці: СДР, євро. Конвертованість валюти. Поняття валютного курсу. Кон'юнктурні та структурні чинники, які впливають на валютний курс. Функції валютного курсу. Обґрунтування теорії валютного курсу. Валютний паритет, теорія паритету купівельної спроможності (ПКС). Види валютних курсів. Загальна характеристика режимів валютних курсів. Валютне котирування та методи його визначення.

6.3. Етапи еволюції світової валютної системи.

Основні етапи розвитку міжнародної валютної системи. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська та Ямайська валютні системи: основні принципи, загальна характеристика, причини кризи та особливості. Європейська валютна система (ЄВС) як форма регулювання валютних відносин країн Західної Європи. Історія створення Європейської валютної системи. Основні риси ЄВС. План «Делора», як трирівневий план валютного об'єднання Європи, його етапи.

6.4. Світовий валютний ринок: сутність, структура та тенденції сучасного розвитку.

Передумови створення, поняття, учасники, особливості та функції валютного ринку. Структура валютного ринку. Валютний ринок України. Діяльність Української міжбанківської валютної біржі (УМВБ). Торгівля банківськими металами в Україні. Правила використання готівкової іноземної валюти в Україні. Пункти обміну іноземної валюти та порядок їх організації.

Змістовий розділ 2. Сучасний механізм управління діяльністю суб'єктів світового господарства в умовах міжнародної інтеграції та глобалізації

Тема 7. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага

7.1. Баланси міжнародних розрахунків в системі МЕВ.

Платіжний баланс (ПБ), як відображення усіх операцій, зв'язаних з міжнародними розрахунками країни. Критерії та принципи розрахунку ПБ. Методологія складання платіжного балансу. Розуміння термінів економічна територія країни, резиденти, нерезиденти, ринкова ціна, розрахункова одиниця для формування ПБ. Основні відмінності між розрахунковим і платіжним балансами. Джерела інформації про ПБ

7.2. Методика складання платіжного балансу країни.

Стандартна схема платіжного балансу за методологією МВФ. Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу. Зміст та структура рахунку поточних операцій. Зміст та структура рахунку операцій з капіталом і фінансових операцій. Значення та порядок формування компенсуючих статей ПБ (Рахунки офіційних резервів і Чисті помилки й пропуски).

7.3. Методи врівноваження та теорії платіжного балансу.

Макроекономічні фактори, які впливають на стан ПБ. Методи балансування ПБ. Теорії та моделі платіжного балансу. Макроекономічні фактори, які впливають на стан ПБ. Методи балансування ПБ. Теорії та моделі платіжного балансу. Стан платіжного балансу України. Причини дефіциту платіжного балансу країн з перехідною економікою. Аналіз динаміки платіжного балансу України. Фактори негативного впливу на формування ПБ України. Переваги України у сфері вкладення капіталів.

7.4. Регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин.

Поняття та структура валютної політики держави. Девізна політика як засіб регулювання курсу національної валюти. Дисконтна політика як метод приваблення іноземного капіталу в країну. Диверсифікація валютних резервів як засіб мінімізації валютних ризиків. Застосування валютних обмежень з метою впливу на обсяги здійснюваних валютних операцій. Міждержавні валютно-кредитні організації, що належать до системи інституціональних структур регулювання світової економіки і валютно-фінансових відносин.

Тема 8. Міжнародна регіональна економічна інтеграція

8.1. Сутність, головні передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції.

Об'єктивна необхідність економічної інтеграції в сучасних умовах. Тенденції і параметри розвитку інтеграційних процесів. Чотири основні етапи становлення та розвитку економічної інтеграції. Міжнародна економічна інтеграція та основні ознаки, що її відокремлюють в процесі інтернаціоналізації економічного життя. Передумови й умови її становлення як якісно нового рівня МЕВ. Механізм інтеграції та засоби і методи, що він включає. Основні фактори, що забезпечують господарський ефект економічної інтеграції. Форми міжнародної регіональної інтеграції. Сучасні особливості процесів міжнародної регіональної економічної інтеграції.

8.2. Обґрунтування необхідності та порядок створення вільних економічних зон.

Сутність вільних економічних зон (ВЕЗ) та умови їх виникнення. Система пільг, що надаються фірмам на території ВЕЗ. Історія формування та основні різновиди вільних економічних зон з точки зору профілю господарчої спеціалізації більшості фірм, що ведуть господарчу діяльність у зоні. Особливості функціонування вільних економічних зон в різних країнах світу.

8.3. Основні риси регіональної економічної інтеграції.

Умови створення економічного регіонального інтеграційного угруповання. Напрямок формування економічних інтеграційних угруповань країн. Рівні розвитку інтеграційних процесів. Передумови регіональної економічної інтеграції. Класифікація інтеграційних угруповань та їх розвиток.

8.4. Сучасні інтеграційні угруповання країн світу.

Особливості розвитку інтеграційних процесів країн Європи. Етапи створення та розширення Європейського Союзу. Основні цілі та

інституціональна структура ЄС. Зовнішні відносини та зовнішня політика ЄС. Європейська політика сусідства на основі нових договірних відносин ЄС з сусідами на сході й півдні. Порядок укладання та реалізації Північноамериканської угоди про вільну торгівлю. Напрямки інтеграційних процесів у Азійсько-тихоокеанському регіоні. Сучасні моделі латиноамериканської інтеграції. Інтеграційні процеси в арабських країнах. Перспективи інтеграційного розвитку в пострадянському просторі.

Тема 9. Глобалізація економічного розвитку

9.1. Формування економічної єдності світу.

Глобалізація економічного розвитку як наслідок процесів інтернаціоналізації. Структуризація глобалізаційного процесу. Глобальна економіка. Рівні, нові кількісні та якісні характеристики глобалізації. Визначальні риси та протиріччя процесів глобалізації. Поглиблення інтернаціоналізації світового господарства. Роль НТР у зближенні якісних характеристик сучасного виробництва.

9.2. Глобальні проблеми світової економіки.

Поняття, загальна характеристика та систематизація основних глобальних проблем сучасності. Аналіз причин виникнення та напрями вирішення загальносвітових проблем. Головні сучасні проблеми глобалізації: збереження миру, екологічна проблема, проблема забезпечення людства сировиною та енергією, освоєння Світового океану, проблема економічної відсталості окремих країн, що розвиваються, проблема країн, що переходять від командно-адміністративної системи до ринкової, проблема конверсії військового виробництва, демілітаризація економіки країн, мирної співпраці між ними. Міжнародна взаємодія і місце України у вирішенні глобальних проблем сучасного світу.

9.3. Становлення і розвиток глобальної інфраструктури виробництва світової економіки

Глобальна виробнича інфраструктура: поняття та сутнісні риси. Транспортна система світової економіки: складові та загальна характеристика. Міжнародний зв'язок в умовах глобалізації. Глобальні інформаційно-комунікаційні системи. Фінансова інфраструктура світової економіки.

Тема 10. Міжнародні компанії в глобальній економіці

10.1. Вплив глобалізації на бізнес-середовище діяльності міжнародних компаній.

Міжнародні компанії та їхня роль в сучасному міжнародному бізнесі. Бізнес-середовище діяльності міжнародної компанії. Структура бізнес-середовища. Особливості аналізу бізнес-середовища міжнародних компаній.

10.2. Транснаціональні корпорації (ТНК) як головні суб'єкти міжнародної виробничої та інвестиційної діяльності.

Транснаціональний бізнес: сутність, еволюція. Створення міжнародних корпорацій з метою одночасного виходу одразу на кілька зарубіжних ринків.

Транснаціональні корпорації (ТНК): критерії належності, ключові показники для аналізу, характерні риси. Роль багатонаціональних корпорацій (БНК) та міжнародних корпоративних спілок у системі міжнародних економічних відносин. Особливості сучасного етапу розвитку міжнародних корпорацій. Регулювання діяльності ТНК.

10.3. Спільне підприємництво у міжнародному бізнесі: сутність, види та мотиви.

Поняття та види спільного підприємництва. Основні економічні аспекти розвитку спільного підприємництва. Особливості функціонування спільних підприємств (СП). Шляхи реалізації форм міжнародного бізнесу. Поняття міжнародних спільних підприємств (МСП). Сукупність чинників, що впливають на масштаби, динаміку та результативність МСП. Стримуючі чинники розвитку іноземної підприємницької діяльності. Чинники, які визначають привабливість прямих інвестицій у формі спільних підприємств для приймаючої країни.

Тема 11. Досвід організації менеджменту в різних країнах

11.1. Американський досвід організації менеджменту.

Менеджмент США. Американський національний стереотип. Історичні аспекти формування американського менеджменту. Сучасний американський кадровий менеджмент. Культура та розвиток компаній в американському менеджменті.

11.2. Японська модель менеджменту.

Японський національний стереотип. Історичні аспекти формування японського менеджменту. Духовний кодекс японської компанії. Порівняльна характеристика японського та американського підходу до менеджменту. Тенденції розвитку сучасного японського менеджменту.

11.3. Європейський досвід організації менеджменту.

Менеджмент в компаніях Німеччини. Аналіз досвіду сучасних німецьких компаній. Особливості менеджменту в Швеції. Управлінська політика Швеції. Особливості менеджменту в Фінляндії. Фінська школа менеджменту. Рівні управління у фінському менеджменті.

Тема 12. Проблеми інтеграції України до системи міжнародних економічних відносин

12.1. Передумови, особливості та чинники інтеграції України у сучасну світогосподарську систему.

Політико-правові, економічні, соціально-культурні, інфраструктурні передумови інтеграції України. Особливості економіки України, як потенційної учасниці міжнародних економічних угруповань. Чинники, що впливають на інтеграційну мотивацію та політику України. Внутрішньоекономічні та зовнішньоекономічні фактори і шляхи інтеграції України у світове господарство. Проблеми щодо структуризації економіки України в умовах інтеграції.

12.2. Національні економічні інтереси України у сфері МЕВ.

Загальні цілі міжнародної економічної політики України. Проблеми економічної безпеки. Трансформація структури зовнішньої торгівлі. Україна в міжнародних інвестиційних відносинах. Україна як член СОТ: зовнішні детермінанти економічного розвитку країни.

12.3. Пріоритети України в регіональному співробітництві.

Поле регіональних інтересів України. Пріоритети та основні напрями євроінтеграційної політики України. Вступ до Європейського Союзу (ЄС) як ключовий напрямок зовнішньої політики України та її стратегічний курс. Досягнення на євроінтеграційному шляху України. Умови ЄС, визначені для країн-кандидатів на вступ у Спільноту. Умови євроінтеграційної стратегії України: адаптація законодавства України до законодавства ЄС. Інтеграція України до ЄС через транскордонне співробітництво. Співробітництво України зі східноєвропейськими регіональними міждержавними об'єднаннями. Розвиток зв'язків з Центральноєвропейською Ініціативою. Участь України в Чорноморському економічному співробітництві.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Міжнародна економічна система. Завдання 1. Оцінювання рівня інтегрованості країни в систему світогосподарських зв'язків.	Дослідження сутності, передумов та форм міжнародного поділу праці, як основи міжнародної економічної системи; аналіз середовища МЕВ; розрахунок показників рівня міжнародної спеціалізації галузі та рівня інтегрованості країни в систему світогосподарських зв'язків.
Тема 2. Світовий ринок товарів і послуг. Завдання 2. Оцінювання рівня розвитку міжнародної торгівлі країни	Аналіз стану та тенденцій розвитку світового ринку товарів та послуг; визначення переваг країни у міжнародній торгівлі; розрахунок специфічних, структурних, результативних показників розвитку міжнародної торгівлі; показників розрахунку зовнішньоторговельних цін; розрахунок ліцензійної винагороди.
Тема 3. Міжнародний рух інвестиційного капіталу і світове виробництво. Завдання 3. Оцінювання ефективності інвестування у країнах світу	Визначення напрямів та форм міжнародного інвестування у країнах світу; аналіз міжнародної платіжної та інвестиційної позиції країни; розрахунок поточної ринкової вартості та доходності цінних паперів
Тема 4. Світовий фінансовий ринок та міжнародний кредит. Завдання 4. Оцінювання динаміки операцій світового фінансового ринку	Дослідження особливостей та порядку надання міжнародних кредитів; розрахунок величини складових світового фінансового ринку та доходів фінансових посередників.

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 5. Світовий ринок праці та міжнародні міграційні процеси. Завдання 5. Оцінювання динаміки міжнародних міграційних процесів	Дослідження стану та тенденцій розвитку світового ринку робочої сили; абсолютні і відносні показники оцінювання масштабів, інтенсивності та інших параметрів міграції населення.
Тема 6. Світова валютна система. Завдання 6. Оцінювання динаміки валютних курсів країн	Дослідження еволюції світової валютної системи; розрахунок валютних курсів з метою оцінювання динаміки економічного розвитку країн; методи розрахунку колективних валют.
Тема 7. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага. Завдання 7. Оцінювання структурних змін у платіжному балансі країни	Дослідження сучасної структури та взаємозв'язку рахунків платіжного балансу за методологією МВФ; визначення величини платіжного балансу країни; визначення дефіциту та надлишку платіжного балансу.
Тема 8. Міжнародна регіональна економічна інтеграція. Завдання 8. Оцінювання динаміки регіональних інтеграційних процесів	Динамічний розвиток процесів міжнародної економічної інтеграції; перспективи розвитку регіональної інтеграції; показники визначення рівня реальної інтеграції.
Тема 9. Глобалізація економічного розвитку. Завдання 9. Оцінювання виконання глобальних цілей сталого розвитку ООН	Аналіз стану та тенденцій розвитку глобалізаційних процесів, становлення нового світового економічного порядку; дослідження комплексу глобальних проблем людства; цілі сталого розвитку ООН.
Тема 10. Міжнародні компанії в глобальній економіці. Завдання 10. Оцінювання процесів злиття та поглинання у міжнародних компаніях	Визначення ключових факторів успіху міжнародних компаній; аналіз бізнес-середовища міжнародних компаній; аналіз динаміки розвитку найбільших ТНК; галузева структура виробництва ТНК.
Тема 11. Досвід організації менеджменту в різних країнах. Завдання 11. Характеристика національних особливостей менеджменту компаній різних країн	Характеристика національних стереотипів країн; дослідження особливостей менеджменту міжнародних компаній; порівняння японського і американського підходів до менеджменту
Тема 12. Проблеми інтеграції України до системи міжнародних економічних відносин. Завдання 12. Аналіз показників зовнішньоекономічного розвитку України	Визначення ролі міжнародної економічної діяльності в розвитку національної економіки країни; дослідження інтеграційних пріоритетів України; аналіз динаміки, регіональної та товарної структури показників зовнішньоекономічного розвитку України.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.

3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 – 12	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою
Тема 1 – 12	Підготовка до практичних занять
Тема 1 – 10	Підготовка до поточної контрольної роботи
Тема 1 – 12	Підготовка до колоквиуму
Тема 1 – 9	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань
Тема 12	Написання есе

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Проблемна лекція (Тема 1 – 11), лекція-діалог (Тема 12)).

Наочні (демонстрація (Тема 1 – 12)).

Практичні (індивідуальні навчально-дослідні завдання (Тема 1 – 7), есе (Тема 8-12), кейс-метод (Тема 1-12)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового диференційованого заліку або заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні

контрольні заходи:

Поточний контроль: індивідуальні навчально-дослідні завдання (20 балів), поточна контрольна робота (50 балів), колоквиум (10 балів), есе (20 балів).

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Т.В. Шталь, С.В. Бестужева, В.О. Козуб [та ін.]; за заг. ред. Т.В. Шталь; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Електрон. текстові дан. (238 с./ 1,44 МБ). – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – Загол. з титул. екрану. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21437>.

2. Світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс]: навчальний посібник у схемах і таблицях / С.В. Бестужева, В.О. Козуб, Н.В. Проскурніна та ін. – Електрон. текстові дан. (17,7 МБ). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 249 с. – Загол. з титул. екрану. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27473>.

3. Світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс] : практикум / С.В. Бестужева, В.А. Вовк, С.В. Громенкова та ін. Самостійне електрон. текстове мережеве вид. (166 с/1,37Мб) – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21437>

Додаткова

4. Бестужева С.В. Міжнародна економічна діяльність України [Електронний ресурс]: навч.-практ. посіб. – Самостійне електрон. текстове мережеве вид. (197 с. / 1,62 Мб). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/20575>.

5. Бестужева С. В., Козуб В. О. Економічне забезпечення розвитку суб'єктів господарювання у сфері міжнародного бізнесу: формування ефективної системи ризик-менеджменту / Проблеми правового, фінансового та економічного забезпечення розвитку національної економіки: монографія / за ред. Л. М. Савчук, Л. М. Бандоріної. – Дніпро: Пороги, 2021. – С. 4-52. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25826>

6. Бестужева С.В., Козуб В.О. Теоретико-методичні аспекти визначення впливу глобалізаційних процесів на розвиток економіки України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – Випуск 36. – 2021. – С. 25-30. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25812>

7. Бестужева С.В., Козуб В.О., Горобинська М.В. Україна в процесах міжнародної міграції робочої сили: аналітичне дослідження // Економіка та суспільство. – 2023. – Вип. 48. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2270/2193>

8. Чернишова Л.О., Козуб В. О. Вплив зарубіжного досвіду на формування вітчизняної моделі соціально-відповідального бізнесу // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. – Випуск 25. – С. 121-125. – Режим доступу: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/6_17_ukr/6_17_2019.pdf.

9. Козуб В.О., Чернишова Л.О., Пліш І.М. Особливості еволюційного розвитку бізнес-моделей міжнародних компаній // Проблеми економіки. – 2019. – №1. – С. 12-19. – Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2019/728-1558001656.pdf>.

10. Бестужева С.В., Шевченко В.В. Розвиток системи нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі України // Інфраструктура ринку. – 2021. – Вип. 51. – С. 9-15. – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/51_2021_ukr/4.pdf

Інформаційні ресурси

11. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua

12. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mfa.gov.ua

13. Державний комітет України у справах національностей та міграцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.scnm.gov.ua

14. Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків «Держзовнішінформ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrdzi.com

15. Інститут світової економіки і міжнародних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iweir.org.ua

16. База українського законодавства в Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lawukraine.com

17. Група Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.worldbank.org

18. Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oecd.org

19. Статистична служба Європейської комісії (Євростат) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eurostat.eu.int

20. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unwto.org>.

21. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://imf.org>.

22. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iom.org>.

23. Офіційний сайт Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wto.org>.

24. Офіційний сайт ЮНКТАД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org>.

25. Сторінка курсу «Основи міжнародних економіки та менеджменту» на платформі Moodle (персональна навчальна система): веб-сайт. URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=9365>